

Správa o výsledku kontroly 2022

Športová infraštruktúra na základných školách

**Najvyšší kontrolný úrad SR
Ľubomír Andrassy, predseda**

Kontrolovali sme

Športová infraštruktúra na základných školách

Kontrolná akcia bola zameraná na preverenie zabezpečenia obnovy športovej infraštruktúry základných škôl samosprávou a jej využiteľnosť pre podporu a rozvoj športu. Išlo o celoslovenskú kontrolnú akciu vykonanú v 53 kontrolovaných subjektoch. Bolo preverených 23 obcí, ktoré boli príjemcami dotácie z ministerstva školstva určených na rozvoj výchovy a vzdelávania žiakov v oblasti telesnej a športovej výchovy formou dostavby, rekonštrukcie alebo výstavby novej telocvične v sume celkom 3 105 tis. eur. Rezort školstva rozdelil v roku 2018 na daný účel sumu 9 mil. eur. Následne bola overená využiteľnosť športovej infraštruktúry priamo na 30 základných školách.

Ako sme postupovali

Kontrola bola realizovaná podľa príslušných ustanovení zákona o NKÚ SR a štandardov, ktoré vychádzajú zo základných princípov kontroly v rámci medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI). **Do výkonu kontroly bolo zapojených 38 kontrolórov, vedúca kontrolnej akcie má 22-ročnú kontrolórsku prax na NKÚ.** Na obciach bola vykonaná 100 % kontrola strategických dokumentov týkajúcich sa rozvoja športu, čerpania dotácie. V základných školách bol preverený stav a využívanie športovej infraštruktúry žiakmi a verejnosťou. Kontrolovaným obdobím boli roky 2018 – 2021 a súvisiace obdobia. Pred kontrolou boli identifikované riziká: nízka finančná podpora športovej infraštruktúry, ktoré sa v plnej miere potvrdilo. Ďalej bolo čiastočne potvrdené riziko zanedbaného technického stavu a nízkej využiteľnosti športovej infraštruktúry. Z 53 kontrolovaných subjektov vzniesol jeden subjekt námietky proti pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení, ktoré neboli preverením potvrdené.

Prečo sme kontrolovali

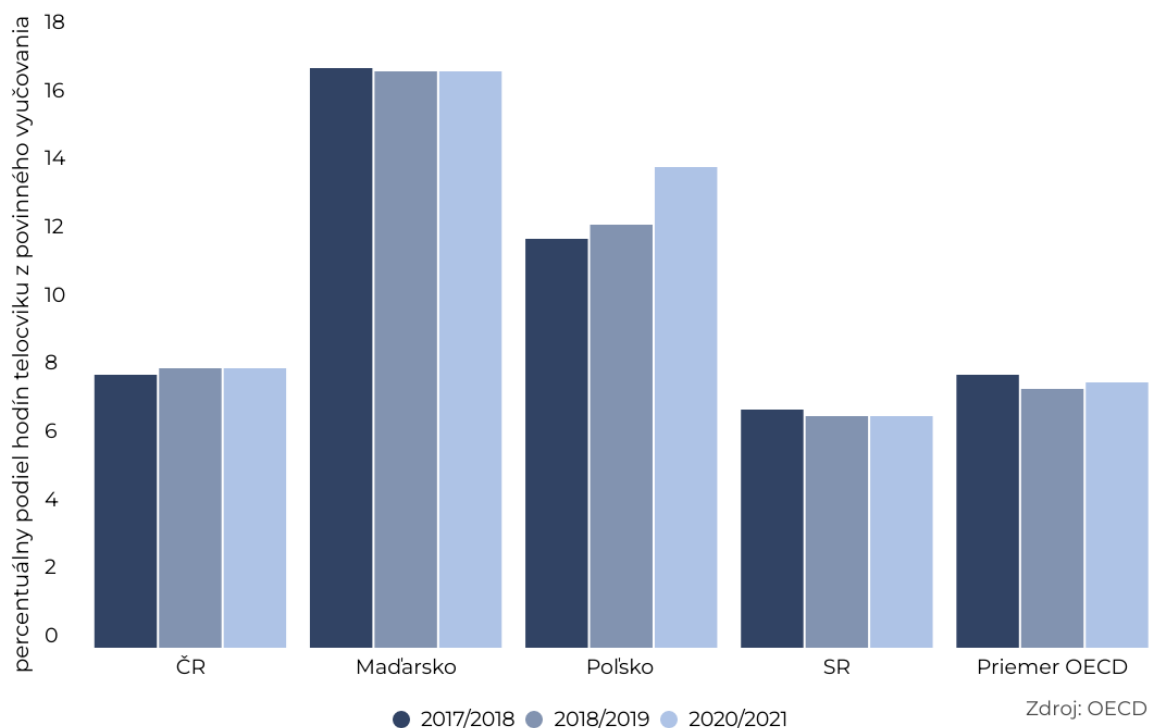
- Šport má celospoločenský význam v oblasti vzdelávania, zdravia detí a je nevyhnutné vytvoriť preň vhodné priestorové podmienky už na základných školách.
- Z dôvodu Covid pandémie, kedy boli deti dlhodobo vzdelávané dištančne je potrebné podporiť športové aktivity detí.
- Materiálne podmienky, vybavenosť školskej telocvične a ostatných cvičebných priestorov pôsobia jednoznačne motivujúco na mladú generáciu pri formovaní vzťahu k celoživotnej pohybovej aktivite a zdravému životnému štýlu.
- V rámci vízie Vlády SR v dokumente Moderné a úspešné Slovensko sa poukazuje pre oblasť školstva ako komplementárne opatrenie k reformám vzdelávania, na žiadúcu komplexnú obnovu budov a dofinancovanie vybavenia škôl vrátane rekonštrukcií telocviční, vnútorných a vonkajších športovísk.

Čo sme zistili

- Na úrovni štátu neexistuje ucelený register športovej infraštruktúry základných škôl a ani centrálny register dotácií určených na šport zo všetkých zdrojov. Registre by prispievali k zvýšeniu transparentnosti a efektívnosti, slúžili by na **určenie priorit** pri dofinancovaní potrebnej športovej infraštruktúry.
- V zmysle školského zákona a štátnych vzdelávacích programov mali mať všetky plnoorganizované školy vybudované telocvične, čo sa nenaplnilo. Najviac telocviční absentuje v Košickom a Prešovskom kraji.

- Majetková politika obce, týkajúca sa kontinuálnej obnovy športovej infraštruktúry, nebola začlenená do strategických dokumentov a nevychádzala z pasportizácie majetku.
- Samosprávy, ako vlastníci športovej infraštruktúry, dlhodobo neriešili problém dofinancovania výstavby, resp. rekonštrukcie buď z vlastných alebo externých zdrojov, čím **narastal investičný dlh**.
- Nedostatočné nastavenie vnútorného kontrolného systému čerpania dotácií.
- Štátne dotácie určené na dofinancovanie výstavby, resp. rekonštrukcie telocviční predstavovali významný zdroj pre nadobudnutie a zhodnotenie majetku obcí. Ich výška na jednu dotáciu je pri súčasnej cenovej hladine stavebných materiálov nepostačujúca.
- Vytvorenie moderných priestorov na výuku telesnej a športovej výchovy na základných školách pôsobí na deti motivujúco, sú využívané na krúžkovú činnosť a následne aj verejnosťou.
- Len 27 % základných škôl využilo možnosť rozšíriť hodiny telesnej a športovej výchovy, ako problém uvádzali priestorové podmienky a nedostatok kvalifikovaných pedagogických pracovníkov.
- Na základných školách v SR je telesnej a športovej výchove venovaná výrazne nižšia časť celkového povinného vyučovacieho času, **zaostávame za priemerom OECD ako aj krajinami V4**.

Telesná výchova na II. stupni ZŠ - porovnanie krajín V4 a priemeru OECD:

Čo odporúčame

Deti majú mať v základných školách zabezpečenú plnohodnotnú výuku telesnej a športovej výchovy. Investícia do vzdelávania a zdravia má byť prioritou štátu a aj samospráv. NKÚ SR odporúča ministerstvu školstva:

1. vytvoriť register športovej infraštruktúry základných škôl, z ktorého by sa čerpali dáta na efektívne a účinné zacielenie pomoci,
2. v spolupráci s ostatnými verejnými partnermi vytvoriť finančnú schému s cieľom dobudovania telocviční predovšetkým pre plnoorganizované školy. Vytvoriť nástroje na elimináciu regionálnych rozdielov, kde je potrebná výraznejšia účasť štátu,
3. iniciovať úpravu systému financovania základných škôl so zameraním sa na prevádzkový normatív tak, aby vedel kreirať dostatočné finančné zdroje.

VÝKON KOTROLNEJ AKCIE ŠPORTOVÁ INFRAŠTRUKTÚRA NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH

Účel kontrolnej akcie

Účelom kontroly bolo preveriť zabezpečenie obnovy športovej infraštruktúry základných škôl samosprávou a jej využiteľnosť pre podporu a rozvoj športu.

Kontrola bola vykonaná ako kontrola súladu. Na obciach boli odkontrolované opatrenia týkajúce sa obnovy športovej infraštruktúry základných škôl a ich finančného zabezpečenia. Preverilo sa čerpanie finančných prostriedkov určených na športovú infraštruktúru z ministerstva školstva prostredníctvom dotácií určených na rozvoj výchovy a vzdelávania žiakov v oblasti telesnej a športovej výchovy formou dostavby, rekonštrukcie alebo výstavby novej telocvične. Na základných školách sa analyzoval stav a využívanie športovej infraštruktúry.

Rámec kontrolnej akcie

Kontrolná akcia bola vykonaná ako celoslovenská v 53 kontrolovaných subjektoch. Z toho bolo preverených 23 obcí, ktoré boli príjemcami dotácie z ministerstva školstva. Následne bola preverená využiteľnosť športovej infraštruktúry na 30 základných školách, pričom sedem z týchto základných škôl nedisponovalo telocvičňou.

V rámci KA bol použitý prístup detailného preverovania dokladov a dokumentov súvisiacich s predmetom kontroly. U prijímateľov štátnej dotácie z ministerstva školstva bola vykonaná 100-percentná dokladová kontrola poskytnutých finančných prostriedkov. Na základných školách sa preverovalo využívanie športovej infraštruktúry. A to v rámci vyučovacieho procesu, ako aj mimo neho. K metódam a technikám, ktoré boli uplatnené počas výkonu kontroly patrili štúdium všeobecne záväzných právnych predpisov a interných predpisov, preskúmanie predloženej dokumentácie a dokladov, analýza, riadený rozhovor, fyzická obhliadka a iné. Kontrolovaným obdobím boli roky 2018 – 2021, pre potreby objektívneho zhodnotenia preverovaných oblastí aj súvisiace obdobia.

Výsledky kontrolnej akcie

Nesystémové financovanie

Investície do športu a zdraviu prospešnej pohybovej aktivity vrátane vytvárania športových príležitostí pre všetky generácie sú uvedené ako kľúčová priorita Rady európskych ministrov športu, ktorá bola prijatá v decembri 2020 ako štvrtý pracovný plán EÚ pre šport (2021 – 2024).¹

Aj verejným záujmom Slovenska je podpora a rozvoj športu. V tejto oblasti plní štát významnú úlohu a bez jeho účasti by nebolo možné komplexne zabezpečiť výchovu, realizáciu športových aktivít. **Financovanie športu** z verejných zdrojov je však dlhodobou **neprehľadné a roztrieštené**, pretože do systému vstupujú viaceré subjekty štátnej správy ako aj orgány územnej samosprávy. Problematiku športu zastrešuje ministerstvo školstva, ďalšie zdroje poskytuje Úrad vlády SR, Ministerstvo financií SR, VÚC, obce. Na úrovni štátu v súčasnosti **neexistuje ucelený register športovej infraštruktúry a ani centrálny register dotácií určených na šport** zo všetkých zdrojov. Rezort školstva začal pracovať na registri športovísk a športových zariadení s plánom dokončenia v roku 2023 a následne bude pokračovať jeho napĺňaním. Registre by vo významnej miere prispievali k zvýšeniu transparentnosti a efektívnosti, slúžili by na **určenie priorit** pri dofinancovaní športovej infraštruktúry.

NKÚ SR preveril zabezpečenie **rozvoja a výchovy vzdelávania žiakov v oblasti telesnej a športovej výchovy v kontexte budovania a obnovy športovej infraštruktúry samosprávou na základných školách**.

¹ [Šport | Informačné listy o Európskej únii | Európsky parlament \(europa.eu\)](#) z 04.07.2022

Nedostatočný legislatívny rámec

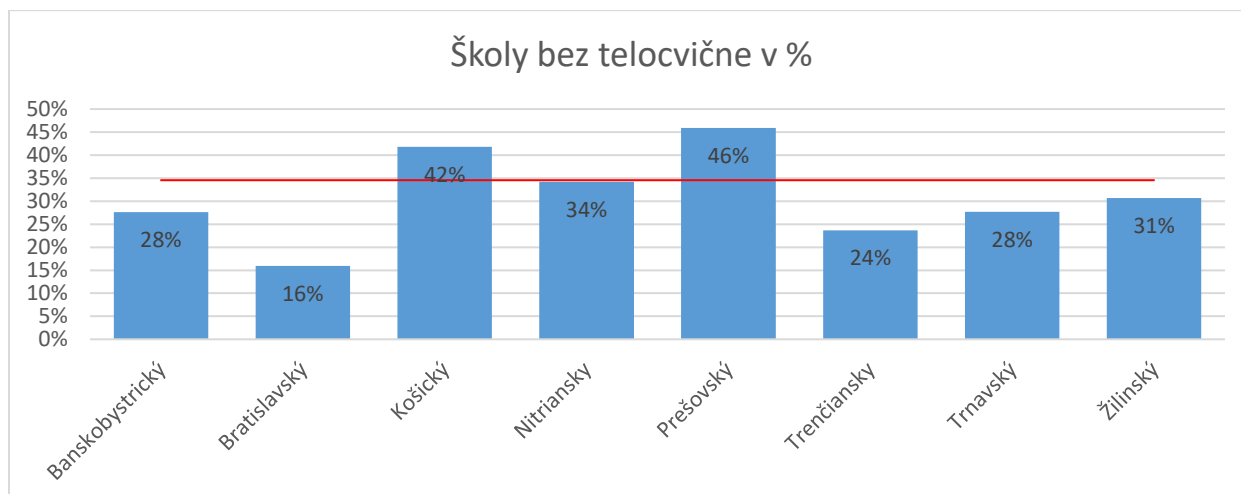
Základná škola poskytuje žiakom poznatky, zručnosti a schopnosti v oblasti jazykovej, prírodovednej, spoločenskovednej, umeleckej, **športovej, zdravotnej**, dopravnej a ďalšie poznatky a zručnosti potrebné na jeho orientáciu v živote a v spoločnosti a na jeho výchovu a vzdelávanie.

Všeobecným cieľom telesnej a športovej výchovy je okrem pohybového zdokonaľovania zvyšovať aktivitu v starostlivosti o zdravie, utvárať trvalý vzťah k pohybovej aktivite, telesnej výchove a športu. **Výrazný vplyv** na motiváciu žiakov má učiteľ telesnej výchovy, ale **aj materiálne podmienky školy, vybavenosť telocvične** a ostatných cvičebných priestorov. Uvedenými premennými vieme u žiakov ovplyvniť a formovať dlhodobý pozitívny vzťah k pohybovej aktivite a zdravému životnému štýlu.

V zmysle školského zákona školy zabezpečujú výchovu a vzdelávanie prostredníctvom vzdelávacích programov. Na úrovni štátu boli pre základné školy prijaté dva štátne vzdelávacie programy predstavujúce záväzný národný rámec pre primárne vzdelávanie (1. stupeň) a pre nižšie stredné vzdelávanie (2. stupeň). Tieto boli východiskovým dokumentom na prípravu školských vzdelávacích programov. Štátne vzdelávacie programy definovali vzdelávacie štandardy a základné materiálno-technické, priestorové podmienky na zabezpečenie procesu vzdelávania. **Základné školy mali mať ako povinné učebné priestory vybudované telocvične**, resp. bolo im určené v prvej fáze trojročné a následne päťročné prechodné obdobie na ich dobudovanie. V roku 2022 ministerstvo školstva novelou školského zákona vyňalo zaradenie povinného materiálno-technického a priestorového zabezpečenia zo štátneho vzdelávacieho programu. Následne boli upravené štátne vzdelávacie programy.

Počas prípravy kontrolnej akcie bol vykonaný celoslovenský dotazníkový prieskum s cieľom získania informácií, či základné školy disponujú telocvičňou. Oslovených bolo 2 195 základných škôl z registra škôl a školských zariadení. Odpoveď zaslalo 1 010 škôl, t.j. návratnosť dotazníkov bola na úrovni 46 %. Z výsledkov prieskumu vyplynulo, že **takmer 35 % škôl, ktoré odpovedali, nemali telocvičňu**. Konkrétne išlo o 340 základných škôl. Bolo zistené, že **medzi jednotlivými krajinami existujú výrazné regionálne rozdiely. Najvýraznejšie absentovali telocvične v Prešovskom kraji** (46 % odpovedajúcich) a v **Košickom kraji** (42 % odpovedajúcich). Naopak najlepšie bol na tom Bratislavský kraj, kde chýbali telocvične na úrovni 16 % odpovedajúcich.

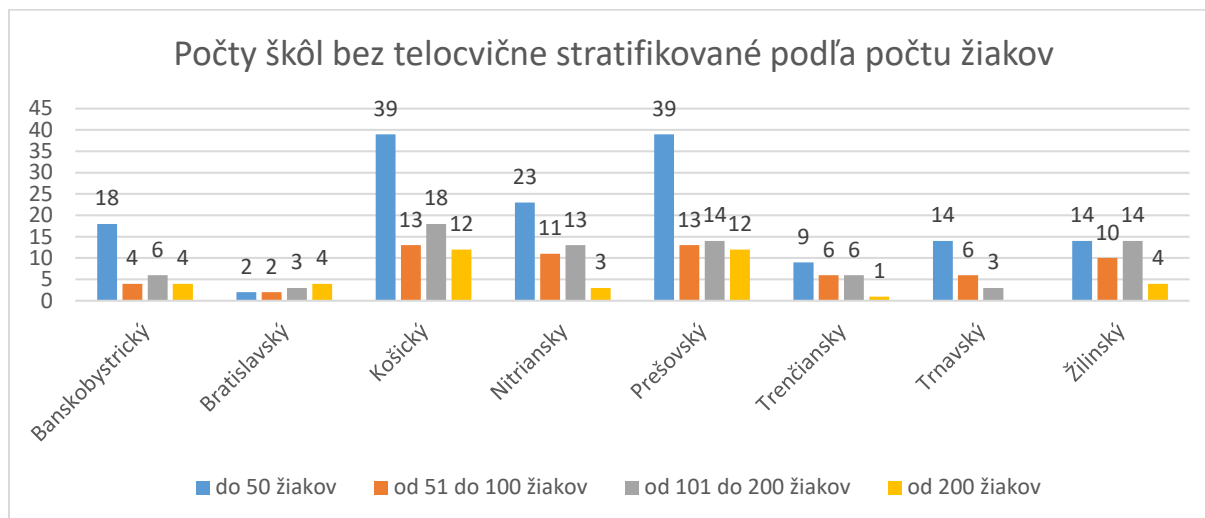
Graf č. 1 Školy bez telocvične po krajoch

Zdroj: prieskum NKÚ SR

Ďalší graf ponúka stratifikáciu základných škôl bez telocvične podľa počtu žiakov. Najviac telocviční absentuje v školách počtom žiakov do 50. Najvyšší počet škôl bez telocvične s počtom detí nad 100 bolo v Košickom kraji, za ním nasledoval Prešovský a potom Žilinský kraj.

Graf. č. 2 Stratifikácia škôl bez telocvične podľa počtu žiakov

Zdroj: prieskum NKÚ SR

Priority samosprávy pri podpore športu

Územná samospráva vykonáva široký rozsah kompetencií a úloh v rámci originálnych pôsobností aj preneseného výkonu štátnej správy. Výkon kompetencií je definovaný v príslušných legislatívnych predpisoch, ktoré sú obce povinné dodržiavať, čím zabezpečujú riadny chod obce a zároveň aj jej všestranný rozvoj. Na plnenie svojich zákonných povinností a ďalších činností obce okrem finančných zdrojov využívajú majetok, ktorý nadobudli do vlastníctva prechodom z majetku Slovenskej republiky alebo nadobudli vlastnou činnosťou. Starostlivosť o majetok generuje náklady nielen na jeho správu, údržbu, opravy, rekonštrukciu či modernizácie, ale aj nemalé prevádzkové výdavky spojené napr. s kúrením, revíziami a pod.

Vlastníctvo majetku samosprávou je základným predpokladom rozvoja miestnej samosprávy, ale dá sa povedať, že aj regiónu. Vytvára najmä priestor pre kvalitné zabezpečenie verejných služieb.²

V nadväznosti na vyššie uvedené v zmysle zákona o štátnej správe v školstve a školskej samospráve vykonáva obec správu škôl a školských zariadení, ktorých je zriaďovateľom. Obec na uskutočňovanie výchovno-vzdelávacieho procesu mala **zabezpečiť** z pohľadu podpory, rozvoja a realizácie športu **zodpovedajúce priestory a primerané materiálo-technické zabezpečenie (športová infraštruktúra), finančné prostriedky na ich prevádzku a údržbu, investičné prostriedky zo štátneho rozpočtu a vlastných zdrojov**. Z výsledkov dotazníkového prieskumu sa ukázalo slabé miesto samospráv pri napĺňaní úloh v zmysle platnej legislatívy a to vybudovanie telocviční na základných školách.

Je nevyhnutné, aby **majetková politika obce bola vhodne začlenená do jej strategických, resp. programových dokumentov**. Následne musí vedenie obce stratégiu pravidelne monitorovať a priebežne aktualizovať.

Samosprávy mali mať spracované **konceptie rozvoja športu na podmienky obce** ako samostatný strategický dokument alebo ako súčasť iného dokumentu. Z kontrolovaných obcí až **65 % nepostupovalo podľa zákona o športe, keďže nemali vypracovanú uvedenú koncepciu**. Tá mala byť otvoreným materiálom, ktorý bolo možné dopĺňať, aktualizovať podľa potrieb a finančných možností samospráv. Je vhodné, aby koncepcia bola spracovaná na základe analýzy stavu športovej infraštruktúry, stanovovala základné ciele, na ktoré sa bude v budúcnosti orientovať podpora samosprávy. Do jej plnenia by malo aktívne vstúpiť vedenie obce, poslanci obecného zastupiteľstva, obecný úrad, základné školy, športové kluby (organizácie) a široká verejnosť. Je prostriedkom na napĺňanie vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce v oblasti športu.

² Majetok a investície miest a obcí, 2020, autorský kolektív

Aj napriek tomu, že obce koncepciu rozvoja športu nemali, plánovali investície, resp. opravy vo svojich programových rozpočtoch. Kontrolou bolo zistené, že obce **v minimálnej miere spracovali komplexnú pasportizáciu** športovej infraštruktúry, ktorá by predstavovala technickú evidenciu majetku umožňujúcu sledovanie životného cyklu, efektívnu správu, prevádzku, údržbu, modernizáciu a optimalizáciu využitia. Evidencia bola z hľadiska dobrej praxe podkladom pre zodpovedné rozhodovanie pri hospodárení s predmetnou infraštruktúrou, pri optimalizácii nákladov na jej prevádzku, údržbu a rozvoj. Väčšina obcí vychádzala z vykonaných inventarizácií, čo nebolo postačujúce pri vypracovávaní koncepcií rozvoja.

Ako príklad dobrej praxe je možné uviesť obce, ktoré vypracovali koncepciu rozvoja športu na podmienky obce vychádzajúc z pasportizácie športovej infraštruktúry ako napr. mesto Michalovce, Vrútky, Lehnice, Huncovce.

Kontrolované obce sa aktívne zapájali do verejných výziev s cieľom získať finančné prostriedky z externých zdrojov za účelom dobudovania novej športovej infraštruktúry. Alokované zdroje na výzvy nepokrývali reálnu potrebu zo strany samospráv, v niektorých prípadoch nebola uspokojená viac ako polovica žiadateľov. Obce mali s prípravou projektov náklady vo forme projektovej dokumentácie, vysporiadania pozemkov, vybudovania inžinierskych sietí, aj keď v niektorých prípadoch boli neúspešné. **Ďalšou dôležitou otázkou pri rozhodovaní o zapojení sa do dotačných schém bola požadovaná výška spolufinancovania.**

Viaceré dotačné schémy boli častokrát nastavené so zameraním na budovanie novej veľkokapacitnej športovej infraštruktúry, pričom obciam by skôr vyhovovali širšie schémy, aby mohli obnoviť a zmodernizovať už existujúcu športovú infraštruktúru. **Administratívna náročnosť** pri podávaní žiadostí a reportovaní sa neznižovala aj napriek deklarácii opačného trendu zo strany vedenia relevantných inštitúcií, ktoré spravovali dotácie/granty.

Dotáčna politika do športu

Cieľom preverovaných projektov z kapitoly ministerstva školstva bolo **zvýšiť kvalitu a funkčnosť telocviční, resp. počet učebných priestorov – telocviční** určených na výchovnovzdelávací proces v oblasti telesnej a športovej výchovy formou dostavby, rekonštrukcie alebo výstavby novej telocvične. Mohla sa realizovať rekonštrukcia cvičebného priestoru vrátane náradovne, elektroinštalácie, osvetlenia, strechy, ústredného kúrenia, sociálnych zariadení, zdravotníckej a inžinierskych sietí. Oprávnenými žiadateľmi boli základné školy so všetkými ročníkmi. Maximálna výška dotácie poskytnutej ministerstvom školstva pre jeden projekt bola v sume 150 tis. eur, určená na kapitálové výdavky. Rezort školstva rozdelil v roku 2018 medzi úspešných žiadateľov sumu 9 mil. eur.

Minimálna spoluúčasť obcí bola stanovená na úroveň 10 % z požadovanej dotácie. Obce spolufinancovali preverované projekty v sume celkom 834 867 eur, čo predstavovalo takmer 27-percentnú spoluúčasť.

Z počtu 23 preverovaných dotácií, v sume celkom 3 105 tis. eur, bolo 21 dotácií využitých na rekonštrukciu telocviční, v jednom prípade bola realizovaná dostavba telocvične. Len raz požiadala obec o financovanie postavenia novej telocvične a to obec Dechtice. Kontrolou bolo zistené, že základný cieľ poskytnutej dotácie postaviť a uviesť do prevádzky novú telocvičňu, nebol v tejto obci naplnený aj napriek dotácii v sume 145 000 eur a spolufinancovaniu obce v sume 122 938 eur. Telocvičňa nebola dostavaná z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov, obec následne schválila úver na ďalšie financovanie stavby s plánovaným ukončením výstavby telocvične v septembri 2022.

Výška vyčlenených dotačných prostriedkov na jeden projekt je v súčasnej dobe postačujúca len na čiastočné rekonštrukcie, nie výstavbu nových telocviční. Dotácie predstavovali výrazný faktor ovplyvňujúci podporu športu. Zároveň boli zdrojom pre nadobudnutie a zhodnotenie majetku obcí.

Aj napriek realizovaným rekonštrukciám telocviční prostredníctvom dotácií a vlastných prostriedkov, bol v kontrolovaných subjektoch vyčíslený **existujúci investičný dlh vo výške spolu 4 082,5 tis. eur**. Postupné odstraňovanie modernizačného dlhu v oblasti priestorového zabezpečenia vyžaduje v prvom rade analýzu stavu siete škôl, zmapovanie aktuálneho stavu priestorového a materiálo-technického vybavenia škôl.

V rámci kontrolnej akcie boli zistené viaceré porušenia všeobecne záväzných právnych predpisov a nedodržanie zmluvných podmienok. Len pri dvoch samosprávach, mesto Michalovce a obec Lehnice, neboli zistené nedostatky.

Najviac pochybení bolo identifikovaných pri kontrole verejného obstarávania. Išlo najmä o nezverejňovanie zákaziek s nízkymi hodnotami, nesprávne určenie predpokladanej hodnoty zákazky, rozdelenie zákazky, nesplnenie podmienok účasti u všetkých uchádzačov, konflikt záujmov, neuchovávanie kompletnej dokumentácie. Ďalej sa vyskytli nedostatky pri vykonávaní finančnej kontroly predovšetkým pri realizácii právnych úkonov, neboli zverejnené, resp. boli zverejnené oneskorene povinné údaje v zmysle zákona o slobode informácií. V siedmich prípadoch bol porušený katastrálny zákon, pretože údaje o práve k nehnuteľnosti vyplývajúce zo správy majetku obce, neboli zaznamenané na listoch vlastníctva. Obce a mestá nedodržali platné postupy účtovania dlhodobého majetku za takmer 2 357 tis. eur. Nedostatky sa objavili v platných zásadách hospodárenia, ktoré neboli v súlade so zákonom o majetku obcí.

Až 57% samospráv, ako príjemcovia dotácie, nedodržali pravidlá a podmienky zmlúv o poskytnutí dotácie. V zmluvách sa nachádzali ustanovenia, ktoré mali viacvýznamovú interpretáciu pre čerpanie verejných zdrojov. Obce sa zaviazali, že prijímajú dotáciu bez výhrad, v plnom rozsahu a za uvedených podmienok. Súčasťou zmluvy bol záväzný rozpočet, aj keď ešte neprebehlo na investičnú akciu verejné obstarávanie. V šiestich prípadoch obce neiniciovali zmenu zmluvy formou dodatkov, v štyroch prípadoch neboli dodržané podmienky vyúčtovania. V jednom prípade neboli dodržané pravidlá informovanosti. V meste Hnúšťa nebola splnená povinnosť spolufinancovania - 10 % ako určovala výzva.

Kontrola potvrdila, že výdavky na projekty boli vynaložené na oprávnené aktivity v stanovenom období. Záväzný časový rámec bol dodržaný, aj keď v niektorých prípadoch bol formou dodatku zo strany poskytovateľa dotácie skrátený, čo spôsobilo obciam zvýšenú administratívnu náročnosť pri riadení projektov.

Kontrola čerpania dotácií bola vykonaná ministerstvom školstva v rámci zúčtovania po ukončení projektov. Realizované výdavky projektov neboli v 87 % predmetom kontroly hlavných kontrolórov miest a obcí. **Množstvo identifikovaných nedostatkov zistených kontrolou NKÚ SR poukazuje na nedostatočné nastavenie kontrolných mechanizmov.**

Nedostatok športu na školách

Všeobecným cieľom telesnej a športovej výchovy je okrem pohybového napredovania aj zvýšenie aktivít v starostlivosti o zdravie, utváranie trvalého vzťahu k pohybovým činnostiam, telesnej výchove a športu ako súčasť zdravého životného štýlu počas školskej dochádzky i v dospelosti.

Predmetom kontroly bola športová infraštruktúra a jej využitie nielen počas vzdelávacieho procesu, ale aj v popoludňajších hodinách. Pod športovou infraštruktúrou rozumieme telocvičňu, športové ihrisko, štadión a iné kryté alebo otvorené športové zariadenie určené na vykonávanie športu. Vybranú vzorku tvorilo 30 škôl. Z toho 23 škôl bolo vybraných, kde prebehla rekonštrukcia, resp. výstavba novej telocvične z dotačných prostriedkov. Taktiež bolo preverené ako prebiehala výuka telesnej a športovej výchovy na siedmich školách, ktoré nedisponovali telocvičňou.

Vykonanými fyzickými obhliadkami možno konštatovať, že **rekonštrukcie prispeli k zlepšeniu stavu telocviční, a tým aj ku skvalitneniu procesu výučby telesnej a športovej výchovy.** Taktiež sa **znižil investičný dlh** vo vzťahu ku športovej infraštruktúre. Uvedené platilo okrem dvoch prípadov, keď v obci Dechtice nebola stavba ukončená z dôvodu nedostatku finančných zdrojov a v obci Krížová Ves sa v telocvični ešte rok po jej odovzdaní necvičilo, keďže v nej prebiehali stavebné úpravy týkajúce sa opravy podlahy. V čase od jej odovzдания do užívania došlo vplyvom vlhka k narušeniu časti povrchu palubovky a k jej zvlhnutiu. Správca majetku a ani jeho vlastník nekonali v súlade so zásadami hospodárenia s majetkom obce.

Majetok školy (športová infraštruktúra) bol primárne využívaný žiakmi počas vyučovania. Vykonávali sa tu aj záujmové činnosti vo forme krúžkov, napr. futbalový, bedmintonový, tenisový, strelecký atď. Okrem vyučovacích hodín a mimoškolských aktivít boli telocvične a ďalšia športová infraštruktúra po skončení výuky na základe nájomných zmlúv vo väčšine prípadov prenechávané na dočasné užívanie tretím osobám do nájmu. **Zrekonštruované telocvične sa využívali po vyučovaní na úrovni 86 %.** Z 23 škôl prenajímalo telocvičňu pre verejnosť 17. Výška príjmov z prenájmov za štyri roky bola spolu v sume 93 tis. eur. Z uvedenej sumy bolo len 39 % použitých školami pre potreby športu, napr. na úhradu energií za telocvične, nákup športového vybavenia.

Ostatná externá športová infraštruktúra ako napr. multifunkčné ihriská, atletické dráhy nachádzajúce sa v areáli školy bola využívaná verejnosťou na úrovni 67 %. V obciach bol uvedený majetok sporadicky využívaný i na kultúrne, občianske a podnikateľské aktivity.

Zrekonštruovaná a obnovená športová infraštruktúra na základných školách priťahuje nielen deti, ale aj ostatnú verejnosť a vytvára pozitívny vzťah k športovým aktivitám.

Na vzorke plnoorganizovaných škôl, ktoré nemali telocvičňu bolo zistené, že **vyučovanie telesnej výchovy prebiehalo na chodbách v budove školy** a v prípade priaznivého počasia v exteriéri školy - na športoviskách, ktoré tvorili najčastejšie futbalové, atletické a multifunkčné ihrisko, asfaltová plocha.

V základných školách SR bola, v porovnaní so školami v Maďarsku a Poľsku, **telesnej výchove venovaná výrazne nižšia časť celkového povinného vyučovacieho času**. V prípade oboch stupňov bol rozdiel približne dvojnásobný. **Slovensko v tomto ukazovateli zaostáva aj za Českom či priemerom OECD**. Počas analyzovaného obdobia neidentifikujeme výraznejšie zmeny v podieloch telesnej výchovy na celkovom povinnom vyučovacom čase.

Podľa štátneho vzdelávacieho programu platí, že pokiaľ majú školy vytvorené možnosti, môžu využiť voliteľné hodiny **na zvýšenie hodín telesnej a športovej výchovy** o minimálne jednu vyučovaciu hodinu. Uvedenú **možnosť využilo len 26,6 % preverovaných subjektov**. Ako problém uvádzali nevyhovujúce priestorové podmienky ako aj kvalifikované personálne zabezpečenie hodín. Parlament EÚ prijal 23. novembra 2021 uznesenie s názvom Politika EÚ v oblasti športu, kde poukazuje na potrebu podpory aktívneho životného štýlu občanov EÚ, a to aj zvýšením počtu hodín venovaných telesnej výchove v školách.

Ďalším faktorom, ktorý negatívne zasiahol výuku telesnej výchovy v poslednom období bola Covid pandémia. Vyučovanie prebiehalo dištančne a deti mali výrazne obmedzený pohyb. V tomto období žiaci často sklzli do depresii, úzkostných pocitov osamelosti. Podľa vyjadrenia rehabilitačných lekárov, deti sa potrebujú aktívne hýbať podľa možnosti každý deň aspoň hodinu. Narastá počet obéznych detí, detí s bolesťami hlavy a chrbtice.³

Základné školy sú financované cez normatívy, kde kritériom na meranie výkonu je počet žiakov. Normatívne finančné prostriedky sú účelovo určené a školy ich používajú na finančné zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu, teda na pokrytie nákladov na mzdy a platy vrátane poistného, nákladov na prevádzku a modernizáciu učebných pomôcok. Z uvedených prostriedkov nie je možné naakumulovať finančné zdroje na opravy športovej infraštruktúry väčšieho rozsahu. Investície, resp. významné rekonštrukcie majetku školy financuje obec ako zriaďovateľ z vlastných alebo externých zdrojov v závislosti od jeho nastavených priorit.

ZÁVER

V prípade neodstránenia zistených nedostatkov bude naďalej pretrvávajúť problém zvyšovania investičného dlhu športovej infraštruktúry na základných školách. Deti budú mať obmedzený pohyb, ktorý negatívne formuje vzťah k pohybovej aktivite a následne sa to prejaví na ich životnom štýle v dospelosti. Pre dosiahnutie posunu je potrebná aktívna spolupráca samospráv a štátu.

Reakcia kontrolovaného subjektu

Kontrolóri v priebehu výkonu kontroly aktívne komunikovali so všetkými kontrolovanými subjektami, ktoré poskytli NKÚ SR potrebnú súčinnosť. Z 53 kontrolovaných subjektov bola podaná námietka proti pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení v jednom kontrolovanom subjekte a to v MČ Bratislava – Karlova Ves. Po preverení námietok bolo vyhodnotených, že námietky neboli potvrdené. Výsledný materiál bol prerokovaný so štatutárnym zástupcom mestskej časti.

Obce a základné školy prijali na odstránenie zistených nedostatkov 124 opatrení a následne sa zaviazali zaslať správu o ich splnení, resp. plnení. Plnenie prijatých opatrení bude NKÚ SR v rámci svojej činnosti monitorovať.

³ Deti sa hýbu málo, rodičia to chcú zmeniť. Pravda 20.09.2021

Zoznam použitých skratiek

katastrálny zákon	zákon č. 162/1995 Z. z. NR SR o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon) v znení neskorších predpisov
ministerstvo školstva	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
NFP	nenávratný finančný príspevok
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
SR	Slovenská republika
školský zákon	zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
VÚC	vyšší územný celok
zákon o majetku obcí	zákon č. 138/1991 Zb. Slovenskej národnej rady o majetku obcí v znení neskorších predpisov
zákon o slobode informácií	zákon č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov
zákon o športe	zákon č. 440/2015 Z. Z. z. o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o štátnej správe v školstve a školskej samospráve	zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
zákon o verejnom obstarávaní	zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Kontakt

Najvyšší kontrolný úrad SR

Priemyselná 2

824 73 Bratislava 26

☎ +421 250 114 911

✉ info@nku.gov.sk

Kontrolované subjekty

1.	Základná škola, Jána Švermu 6, Michalovce, Jána Švermu 6, 071 01 Michalovce, IČO: 17 080 711
2.	Základná škola Vojčice, Školská 379, 076 22 Vojčice, IČO: 35 541 181
3.	Základná škola, Mníšek nad Hnilcom 497, 055 64 Mníšek nad Hnilcom, IČO: 35 546 484
4.	Základná škola s materskou školou, Veľký Folkmar 328, 055 51 Veľký Folkmar, IČO: 35 546 468
5.	Mesto Michalovce, Nám. osloboditeľov 1015/30, 071 01 Michalovce, IČO: 00 325 490
6.	Obec Mníšek nad Hnilcom, Mníšek nad Hnilcom 292, 055 64 Mníšek nad Hnilcom, IČO: 00 329 380
7.	Obec Vojčice, P. O. Hviezdoslava 408/1, 076 22 Vojčice, IČO: 00 332 135
8.	Základná škola, Bernolákova ulica 1061, 093 01 Vranov nad Topľou, IČO: 31 305 318
9.	Základná škola, Školská 212, 059 92 Huncovce, IČO: 36 158 895
10.	Základná škola, Krížová Ves 43, 059 01 Krížová Ves, IČO: 37 874 209
11.	Základná škola s materskou školou, Hniezdne 244, 065 01 Hniezdne, IČO: 37 872 869
12.	Mesto Vranov nad Topľou, Dr. C. Daxnera 87/1, 093 16 Vranov nad Topľou, IČO: 00 332 933
13.	Obec Huncovce, Hlavná 29/2, 059 92 Huncovce, IČO: 00 326 232
14.	Obec Krížová Ves, Krížová Ves 51, 059 01 Krížová Ves, IČO: 00 326 305
15.	Základná škola s materskou školou, Ľubeľa 161, 032 14 Ľubeľa, IČO: 37 810 413
16.	Základná škola s materskou školou, Povina 323, 023 33 Povina, IČO: 37 812 785
17.	Základná škola Márie Medveckej, Medvedzie 155, 027 44 Tvrdošín, IČO: 37 813 226
18.	Obec Ľubeľa, Ľubeľa 346, 032 14 Ľubeľa, IČO: 00 315 567
19.	Obec Povina, Povina 155, 023 33 Povina, IČO: 00 314 200
20.	Mesto Tvrdošín, Trojičné námestie 185/2, 027 44 Tvrdošín, IČO: 00 314 901

21.	Základná škola, Ústredie 183, 023 13 Čierne, IČO: 37 812 688
22.	Základná škola Hany Zelinovej, Čachovský rad 34, 038 61 Vrútky, IČO 37 811 681
23.	Mesto Vrútky, Námestie S. Zachara 3086/4, 038 61 Vrútky, IČO 00 647 209
24.	Základná škola s materskou školou, Školská 418, 976 63 Predajná, IČO: 37 828 461
25.	Základná škola Andreja Sládkoviča, Pionierska 348/9, 962 31 Sliač, IČO: 37 888 790
26.	Základná škola Janka Francisciho Rimavského, Nábrevie Rimavy 457/19, 981 01 Hnúšťa, IČO: 35 991 755
27.	Obec Predajná, Námestie Juraja Pejku 67/1, 976 63 Predajná, IČO: 00 313 751
28.	Mesto Sliač, Letecká 232/1, 962 31 Sliač, IČO: 00 320 277
29.	Mesto Hnúšťa, Francisciho 74/2, 981 01 Hnúšťa, IČO: 00 318 744
30.	Základná škola, Haličská cesta 1493/7, 984 03 Lučenec, IČO 37 833 961
31.	Základná škola s materskou školou, Nová 525, 972 41 Koš, IČO: 36 126 730
32.	Základná škola s materskou školou, Diviaky nad Nitricou 121, 972 25 Diviaky nad Nitricou, IČO: 36 126 683
33.	Základná škola, Pribinova 123/9, 972 71 Nováky, IČO: 36 126 799
34.	Obec Koš, Víťazstva 791/41, 972 41 Koš, IČO: 00 318 213
35.	Obec Diviaky nad Nitricou, Diviaky nad Nitricou 167, 972 25 Diviaky nad Nitricou, IČO: 00 318 060
36.	Mesto Nováky, Námestie SNP 349/10, 972 71 Nováky, IČO: 00 318 361
37.	Základná škola s materskou školou, Lysá pod Makytou 44, 020 54 Lysá pod Makytou, IČO: 31 202 471
38.	Základná škola s materskou školou, Školská 5, 956 21 Jacovce, IČO 378 60 747
39.	Základná škola s materskou školou, Školská 10, 935 23 Rybník, IČO 378 64 505
40.	Základná škola Ferenc Móra s vyučovacím jazykom maďarským - Móra Ferenc Alapiskola, Školská 757/10, 946 14 Zemianska Olča, IČO 378 66 869
41.	Obec Jacovce, Farská 288/6, 956 21 Jacovce, IČO 00 699 209
42.	Obec Rybník, Hlavná 201/2, 935 23 Rybník, IČO 00 307 424
43.	Obec Zemianska Olča, Hlavná 583/26, 946 14 Zemianska Olča, IČO 00 306 720
44.	Základná škola s materskou školou, Nové Sady 176, 951 24 Nové Sady, IČO: 37 865 447
45.	Základná škola Alexandra Dubčeka, Majernikova 62, 84 105 Bratislava – mestská časť Karlova Ves, IČO: 31 780 504
46.	Mestská časť Bratislava – Karlova Ves, Námestie sv. Františka 8, 842 62 Bratislava, IČO 00 603 520
47.	Základná škola s materskou školou, Dechtice 514, 919 53 Dechtice, IČO 37 836 471
48.	Základná škola, Školská 840, 930 37 Lehnice, IČO 36 094 102
49.	Základná škola, Štúrova 1115, 908 41 Šaštín – Stráže, IČO 37 837 052
50.	Obec Dechtice, Dechtice 488, 919 53 Dechtice, IČO 00 312 363
51.	Obec Lehnice, Lehnice 89, 930 37 Lehnice, IČO 00 305 553
52.	Mesto Šaštín – Stráže, Alej 549/36, 908 41 Šaštín – Stráže, IČO 00 310 069
53.	Základná škola s materskou školou, Štefanov 329, 906 45 Štefanov, IČO 37 837 001